

„Doborowe oddziały gwardii i straży przybocznej jako filar władzy oraz rdzeń królewskich armii Imperium Perskiego w okresie achemenidzkim”.

Streszczenie

Niniejsza praca jest monografią prezentującą powstanie, rozwój, strukturę wewnętrzną i wyposażenie oraz taktykę oddziałów królewskiej gwardii i straży przybocznej w Imperium achemenidzkim. Powstała na bazie źródeł pisanych i archeologicznych.

Przy ubóstwie źródeł historycznych pochodzenia irańskiego, połączenie tych dwu rodzajów źródeł pozwoliło na weryfikację informacji zaczerpniętych z prac historyków greckich i rzymskich. Umożliwiło również uzupełnienie ich o szczegóły rzadko lub nigdy nieopisywane przez antycznych autorów (np. typy broni, ich konstrukcja, pochodzenie itd.). Zagadnienia przedstawione zostały na ogólnym tle historycznym, ze szczególnym uwzględnieniem historii politycznej regionu.

Badania wielu specjalistów zajmujących się dziejami i funkcjonowaniem Imperium Achemenidów skupiały się w ostatnich latach przeważnie na „cywilnych”- (politycznych, ekonomicznych czy kulturalnych) zagadnieniach jego historii. Najwięcej uwagi poświęcano gospodarce, sztuce, ideologii władzy królewskiej, religii a, szczególnie związków kultury materialnej i duchowej achemenidzkiej Persji z jej poprzednikami- Asyrią, Elamem i Medią. Osiągnięcia achemenidzkiego systemu wojskowego tymczasem, mimo lat pracy historyków i archeologów, ciągle nie zostały należycie zbadane i są wyraźnie przesłonięte dokonaniem oręża grecko-macedońskiego okresu klasycznego i hellenistycznego.

Niewielu specjalistów zwróciło dotychczas uwagę także na fakt, że w tak zmilitaryzowanym państwie, jakim było Imperium Achemenidów, armia stanowiła jedną z najważniejszych jego części, oddziaływującą na każdy niemal aspekt jego funkcjonowania. Oprócz zagadnień typowo militarnych, w niniejszej pracy z uwagą potraktowane zostały, również problemy związane ze społecznym znaczeniem elitarnych formacji gwardyjskich i strażniczych. Przez wieki tworzyły one nie tylko wojskowy, ale również polityczny filar panowania władców achemenidzkich. Mało doceniany jest choćby fakt, że strażnicy i gwardziści stanowili jedyną na dworze Wielkich królów, znaczącą reprezentację niższych klas społeczeństwa perskiego. Droga awansu, wiodąca od zwykłych oddziałów liniowych aż do elitarnych jednostek chroniących pałac samego władcy, nawet aż do najbardziej prestiżowych oddziałów strzegących jego własnej osoby, stanowiła dla młodych Persów, nie wywodzących się z rodzin szlacheckich, nadzwyczajną okazję do zmiany ich materialnego i społecznego statusu.

Także z czysto militarnego punktu widzenia wpływ wojskowości achemenidzkiej jest nie do przecenienia. Rozwiązania taktyczno-techniczne stosowane przez wojska Imperium Perskiego w ogóle, a ich elitarne formacje w szczególności:

-po pierwsze, stanowiły znakomitą kompilację najlepszych cech systemów wojskowych wielkich imperiów orientalnych epoki żelaza (od Egiptu do Azji Środkowej i Indii),

-po drugie, stały w jakiś sposób u podstaw niezwykle zaawansowanych systemów wojskowych niemal wszystkich późniejszych państw i imperiów na obszarze od Grecji i Bałkanów aż do północno-zachodnich Indii.

Niniejsza praca łączy wspomniane wyżej zagadnienia, poczynając od tła kulturowego, politycznego i wojskowego. Następnie omówione zostały początki formowania się perskiej wojskowości imperialnej, a w niej korpusu gwardii królewskiej. Kolejny rozdział dotyczy reformy oddziałów gwardyjskich dokonanej za czasów Dariusza Wielkiego ze szczegółowym potraktowaniem tła politycznego tychże zmian.

Druga część pracy dotyczy rozwiązań technicznych i taktycznych praktykowanych przez poszczególne oddziały królewskiej gwardii i straży przybocznej w czasach jej największego rozwoju, czyli pod koniec okresu wczesno-achemenidzkiego (koniec V w. p.n.e.).

W części trzeciej omówione zostały społeczne uwarunkowania w funkcjonowaniu elitarnych jednostek królewskich, sposób rekrutacji żołnierzy w nich służących i jego zakorzenienie w tradycyjnym systemie edukacji męskiej części perskiej młodzieży. Ukazana została także droga awansu w obrębie korpusu królewskiej gwardii i straży przybocznej, wzajemne zależności prestiżowe oraz specjalizacja i działalność strażników królewskich w czasach pokoju, w terenie i w służbie pałacowej.

Czwarta część obejmuje zmiany tak w uzbrojeniu i wyposażeniu jak i taktyce, które miały miejsce głównie w IV w. p.n.e. pod wpływem kontaktów z wojskowością innego niż irański typu (nie tylko grecką, ale też środkowoazjatycką oraz indyjską).

Ostatni z rozdziałów dotyczy wzajemnego przenikania wpływów wojskowości macedońskiej i achemenidzkiej, widocznego w systemie gwardii i straży przybocznych Aleksandra Wielkiego, wypracowywanym po zakończeniu jego indyjskiej kampanii.